

۱۸ و ۱۹

شهرستان

سال دوم شماره‌ی ۸ و ۹

دی و بهمن ۱۳۸۰

علمی، آموزشی، فرهنگی

ماهانه، ۱۱۶ صفحه، ۸۰۰ تومان

برندگان جایزه‌ی نوبل ۲۰۰۱

زندگی‌نامه‌ی موسا خوارزمی

نوآوری در اندیشه‌ی ابن‌خلدون

آشنایی ریاضی‌دانان ایرانی با لگاریتم

اشتباه دید

و ...

دانش و مردم

(علمی، آموختنی، فرهنگ)

دوره جدید، شماره ۱۸ و ۱۹
دی و بهمن ۱۳۸۰
ماهانه، ۱۱۲ صفحه، ۸۰۰۰ ریال

صاحب امتیاز و مدیرمسئول:
دکتر محمدرضا طاهریان
سرمدیر: پرویز شهریاری
مدیر فنی: حسن نیک‌بخت
اجرای جلد: سیروس لورستانی
روی جلد: مقاله‌ی ابرای پکن را ببینید

حروفچینی: گنجینه ۰۱۴۰۱۴۶۳۱۴
لیتوگرافی: آبرنگ ۰۲۹۷۷۶۴۰
چاپ و صحافی: رامین ۰۸۵۸۱۶۷۰

اشتراک سالانه: ایران ۵۰۰۰۰ ریال
خارج: معادل ۱۵۰ فرانک فرانسه
نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۳۱۴۵/۵۹۳
به نام نشریه دانش و مردم تلفن: ۰۸۵۸۱۶۷۰

پست الکترونیکی:

Daneshvamardom@Mavara.Com

حق اشتراک و کمک‌های نقدی خود را به حساب
جاری شماره ۲۳۵۲ بانک ملی ایران (کد بانک ۳۰۳)
خیابان جمهوری، خیابان سی تیر به نام نشریه دانش و
مردم واریز نمایید و رسید یا فتوکپی آن را به دفتر مجله
ارسال فرمایید.

مقاله‌هایی که در «دانش و مردم» چاپ می‌شود، همیشه
دیدگاه گرداندگان آن نیست و نظر نویسنده‌ی مقاله یا
مترجم را منعکس می‌کند.

فهرست

- آغاز سخن - پرویز شهریاری ۴۵۰
- جایزه‌های نوبل سال ۲۰۰۱ - برگردان: نادر حیدری ۴۵۴
- محمد فرزند موسا معروف به خوارزمی مجوسی - پرویز شهریاری ۴۶۷
- اشتباه دید - مارتین گاردنر، برگردان: هرمز شهریاری ۴۹۴
- ساده و پیچیده - نوشته: موری گل‌مان، برگردان: هما احمدزاده ۵۰۵
- از تاریخ دانش و فن - پرویز شهریاری ۵۱۹
- آیا فرهای (اجاق‌های) مایکروویو روی غذا اثر نامطلوب می‌گذارند؟ - برگردان: علی ذهبی ۵۲۴
- ابرای پکن - مورین چان، برگردان: ع. ا. بهرامی ۵۲۵
- سرآغاز آشنایی ریاضی دانان ایرانی با لگاریتم - عبدالحصین مصحفی ۵۳۰
- زمینه‌های نوآوری در اندیشه‌ی ابن‌خلدون - دکتر محمد ساوجی ۵۳۸
- یافتم! - برگردان: نادر حیدری ۵۵۰
- ۱۰۰۰ نکته‌ی پزشکی - دکتر ولی‌الله آصفی ۵۵۲
- درگذشت استاد ابوالقاسم قربانی - محمد باقری ۵۵۴
- خواندنی‌ها ۵۵۶

محمد باقری

«درگذشت استاد ابوالقاسم قربانی»

دریغا رفت آن گلبن به بادی

دریغی ماند و فریادی و یادی

زنده یاد ابوالقاسم قربانی پژوهشگر گران قدر و کم نظیر تاریخ ریاضیات ایران و مؤلف دقیق و پرکار کتاب های درسی ریاضی در ۳۰ آبان ۱۳۸۰ دیده بر جهان بست.
استاد قربانی در ۲۲ دی ۱۲۹۰ خورشیدی در تهران به دنیا آمد. در سال ۱۳۱۲ دوره ی دبیرستان را در مدرسه ی سن لویی به پایان رساند و در سال ۱۳۱۶ از دانشسرای عالی در رشته ی ریاضیات فارغ التحصیل شد. پس از گذراندن دوره ی نظام وظیفه، از سال ۱۳۱۹ به استخدام وزارت فرهنگ (آموزش و پرورش) درآمد و در دبیرستان های مختلف از جمله

دانش و هنر / شماره ۸ و ۹ / سال نهم

دبیرستان رازی، دبیرستان سن لویی و دبیرستان فرانکو پرسان و همچنین در دانشسراهای
مقدماتی به تدریس ریاضیات پرداخت. از سال ۱۳۴۱ تا سال ۱۳۴۵ در ژنو سرپرست
دانشجویان ایرانی و رایزن فرهنگی بود و پس از بازنشتگی در سال ۱۳۴۵، تا سال ۱۳۵۷ در
مدرسه عالی دختران ایران به فعالیت آموزشی و پژوهشی مشغول بود.

استاد در طول زندگی پربار و ساده و سراسراز خود ۶۸ عنوان کتاب منتشر کرد و مقاله‌های
پر شمار و ارزشمندی در نشریه‌های علمی و فرهنگی همچون سخن علمی، یکان، یغما، راهنمای
کتاب، آشتی با ریاضیات و آشنایی با ریاضیات به چاپ رساند. از بین این کتاب‌ها ۱۰ عنوان مربوط
به تاریخ ریاضیات در ایران و سایر کشورهای قلمرو تمدن دوره اسلامی است. تعداد ۴۷
عنوان هم کتاب‌های درسی ریاضی برای دبستان و دبیرستان است که به طور مشترک با آقای
حسن صفاری فراهم شده است. بقیه کتاب‌هایی است که در زمینه ریاضیات تالیف یا ترجمه
شده است. پیش از انقلاب بهمن ۱۳۵۷ دو کتاب کاشانی‌نامه و بیرونی‌نامه‌ی او کتاب سال شناخته
شد و دو کتاب دیگر او به نام‌های یوزجانی‌نامه^۱ و تحقیق در آثار ریاضی ابوریحان بیرونی جایزه‌ی
کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را دریافت کرده است. از دیگر آثار مهم او در حوزه‌ی زندگی
و کار ریاضیدانان ایرانی می‌توان به نام‌های فارسی‌نامه و تحریر استخراج الاوتار را نام برد. کتاب
زندگی‌نامه‌ی ریاضی‌دانان دوره اسلامی او مرجع بسیار مهم و کم‌نظیری برای پژوهش در این
زمینه است. چکیده‌ای از کتاب ریاضی‌دانان ایرانی او با همکاری دکتر جواد همدانی زاده
به انگلیسی ترجمه شد و در سال ۱۳۵۲ در دانشگاه صنعتی آریامهر (دانشگاه صنعتی شریف)
انتشار یافت.

استاد قربانی به خاطر تسلط به مباحث ریاضی و آشنایی با زبان‌های خارجی و اهتمام در
بررسی منبع‌های شرقی و غربی به پیشگام و رهگشای مطالعه‌ی تاریخ ریاضیات در ایران است.
او علاوه بر کیفیت علمی کم‌نظیر، از لحاظ ویژگی‌های والای انسانی همچون صداقت،
بلنداندیشی، مهربانی، فروتنی و یازبگری نیز سرمشق شاگردان پر شمار خود بوده است. یادش
همواره پراح و گرامی است و برای شناخته شدن ارزش واقعی کار و پژوهش او هنوز باید منتظر
ماند.

۱. این کتاب به طور مشترک با آقای محمدعلی شیخان تالیف شده است.